

Benedikt Roezl a jeho osmdesát jedna nových druhů borovic

O českém cestovateli 19. století Benediktu Roezlovi, který se stal světoznámým objevitelem a sběratelem rostlin na americkém kontinentě, bylo napsáno mnoho stran nejen v češtině a pojednává o něm i dvoudílný článek v *Živě* (2026, 1: I–IV, a str. XXXV–XXXIX tohoto čísla). Jeho největším přínosem byly botanické objevy a introdukce širokého spektra atraktivních exotických rostlin, zejména orchidejí do zahradnických firem v Evropě. Zde se však zaměříme na jednu jeho aktivitu podrobněji známou jen v úzkém kruhu odborníků na taxonomii jehličnatých dřevin (konifer), resp. borovic (rod *Pinus*).

Nejprve ale stručně připomeňme jeho životní osudy. Benedikt Roezl (1824–1885) se narodil na církevním statku v Horoměřicích u Prahy, kde byl jeho otec zahradníkem a syna od prvních kroků učil svému řemeslu. Ve 13 letech vstoupil Benedikt do

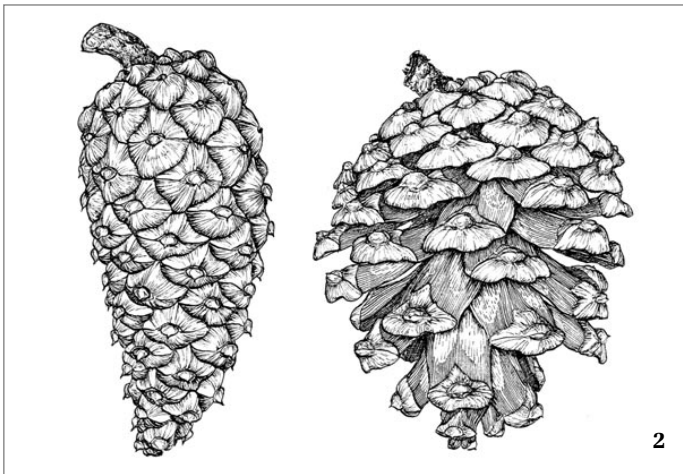
tříletého zahradnického učení v Děčíně. Další zahradnickou praxi a botanické znalosti získával na šlechtických zahradách v polské Haliči, ve Vídni a v Telči. Ve 22 letech začal pracovat v tehdy věhlasném belgickém zahradnictví Louise van Houtteho

v Gentu. Zde se stal správcem orchidejového skleníku, čímž započala jeho celoživotní záliba v tropických orchidejích. Van Houtteův závod byl brzy přeměněn na státní zahradnickou školu, jíž se stal van Houtte ředitelem a Roezl ve svých 24 letech jeho zástupcem a vrchním zahradníkem. Ve 30 letech se již jazykově velmi dobře vybavenému Roezlovi splnila jeho velká mladická touha vycestovat za botanickými objevy do zámoří. Začátkem r. 1855 vyplul z Holandska do Spojených států amerických, odkud pokračoval do mexického přístavu Veracruz. Tím započala jeho dvacetiletá velmi dobrodružná kariéra cestovatele, sběratele rostlin pro komerční účely a objevitele pro Evropany a botanicou vědu nových druhů.

Během této doby uskutečnil tři dlouhodobé putovní pobyty na obou amerických subkontinentech. Nejdelší byl první pobyt, který skončil návratem do Evropy v květnu 1872. Přestože dvakrát cestoval napříč Spojenými státy americkými, severní a západní částí Jižní Ameriky a Kubou, hlavní oblastí jeho zájmu bylo Mexiko, které navštívil několikrát, a to při všech třech výpravách. Během prvního pobytu se na čas usadil u vesnice Sontecomapan (alternativně Santecomapan) na pobřeží Mexického zálivu ve státě Veracruz. Zde založil květinářské a ovocnářské plantáže a experimentoval s textilním využitím vláken z ramie sněhobílé (*Boehmeria nivea*) z čeledi kopřivovitých (*Urticaceae*). Ta byla již dříve dovezena do Evropy z domoviny v jihovýchodní Asii, kde byla dlouhodobě využívána pro výrobu provazů a přízí širokého upotřebení. Na výpravách do mexického vnitrozemí byl Roezl několikrát zajat povstalci, vícekrát okraden nebo ohrožen na životě. I přes tyto útrapy ho vždy lákalo do neznámého, obvykle horského terénu nezměrné nadšení pro sběr rostlin, o kterých byl přesvědčen, že obohatí evropské zahradnické firmy o nové atraktivní přírůstky. Přestože jeho prvotní zájem představovaly tropické orchideje, snažil se posílat do Evropy semena, cibule nebo celé rostliny z různých dalších skupin. Kromě desítek kilogramů semen rozličných dřevin a bylin a tisíců posílaných rostlin orchidejí to byly údajně tuny kaktusů a dalších sukulenů nebo tisíce cibulí liliovitých (*Liliaceae*). Roezlovi také vděčíme za rozšíření mexického pryšce nádherného (*Euphorbia pulcherrima*) do Evropy. Dodnes je v oblíbě v následně vyšlechtěných kultivarech a známý jako „vánoční hvězda“. Roezl sbíral a odesílal rostliny do Evropy ve spolupráci s různými zahradnickými firmami. Zpočátku s mateřskou firmou van Houtte nebo s belgickým sběratelem tropických orchidejí Jeanem J. Lindenem. Dlouho také spolupracoval s anglickou firmou Sander & Co., která byla vyhlášena pěstováním tropických orchidejí na Britských ostrovech.

1 Socha Benedikta Roezla na jižním konci Karlova náměstí v Praze, vytvořená r. 1894 v ateliéru Josefa Václava Myslbeka a realizovaná sochařem Čeňkem Vosmíkem (blíže na str. XXXV–XXXIX). Odhalena byla na podzim 1898, 13 let po Roezlově smrti. Foto L. Businská (2025)

2 Kresba dvou šišek borovice Lawsonovy (*Pinus lawsonii*) popsané britským botanikem Georgem Gordonem pod jménem poprvé navrženým Roezlem. Zavřená šiška pochází z mexického státu Michoacán, otevřená ze státu Oaxaca. Orig. L. Businská

3 Větev v popředí a skupina stromů borovice míchoakánské (*P. devoniana*), druhu s nejdelšími jehlicemi plodných větví na světě, který byl Roezlem popsán pod čtyřmi platnými druhovými jmény. Pohoří okolo hranic mexických států Zacatecas a Jalisco

Roezlovy snahy o objevy a introdukce nových druhů konifer

V červnu 1857 vydal Roezl v Ciudad de México francouzsky psaný Katalog semen mexických konifer. Tento katalog měl jednoznačně obchodní povahu a mnoho nově publikovaných jmen dřevin bylo zvoleno na počest evropských okrasných školkařů a vlastníků významných zahradních pozemků. Byl distribuován ve Francii známou zahradnickou firmou Vilmorin-Andrieux a také přeložen do němčiny. Anglická verze však nebyla vydána, přestože se mnoho semen a dalšího Roezlova rostlinného materiálu dostalo do Anglie. Kromě 11 druhů jehličnatých dřevin z čeledi borovicovitých (*Pinaceae*) a cypřišovitých (*Cupressaceae*, celkem uvedených na třech stranách) tento katalog obsahuje především borovice, kterým se věnoval na 25 stranách. Tam pojmenoval a popsal 80 druhů borovic, které považoval za nově objevené. Mezi nimi citoval také 8 mexických druhů uznávaných a popsaných dříve jinými autory. U svých druhů stručně uvedl jejich znaky a ty doplnil poznámkami o jejich kráse a výjimečnosti. Často také připojil, kde tyto druhy našel. Téměř všechny pocházely z Valle de México, vysokohorského plató v centrálním Mexiku na území čtyř států včetně hlavního města Ciudad de México, a okolních hor. Mnoho svých druhů borovic našel rostoucí společně na stejné hoře, nebo dokonce na jediné lokalitě. Roezl se v katalogu nepokusil o žádné pečlivější porovnání svých druhů navzájem. U několika jen stručně poznamenal, čím se údajný nový druh liší od některých podobných, ale mnoho popisů jednotlivých druhů se nápadně překrývá. Přesto jsou všechny zde uvedené druhy borovic zasazeny do jednoduchého systému 14 skupin podle znaků na jehlicích a šiškách. Tyto znaky

však mají jen velmi malou diagnostickou hodnotu a opět zde jsou nápadně znakově překryvy, např. 7 skupin má shodně formulovanou charakteristiku jehlic jako „jehlice po pěti (ve svazku), dlouhé“. Navíc jeho nejpočetnější první skupina (se 32 druhy) je definována téměř stejně jako devátá skupina s jediným rozdílem „šišky dlouhé“ oproti „šišky velmi dlouhé“. Přes všechny uvedené nedostatky jsou však jména Roezlových 80 nových druhů a dvou variet borovic publikovaných v tomto katalogu nomenklatoricky platná. Z nich čtyři ale nejsou nomenklatoricky legitimní, protože jsou pozdními homonymy jmen jiného taxonomického významu. [V článku rozlišuji tři základní typy vědeckých („latinských“) jmen v souladu s pravidly mezinárodní nomenklatury rostlin: jména platná (valid), legitimní (legitimate) a korektní (correct), resp. správná nebo vhodná, případně jejich zápory. Místo poněkud vágních českých variant „správná“ nebo „vhodná“ raději používám příhodnější výraz „korektní“. Nomenklatorická platnost jména je vázána pouze na formu, okolnosti a dobu jeho originální publikace (tzv. protolog) a nemůže být ovlivněna pozdějšími nomenklatorickými nebo taxonomickými změnami, např. tím, že bude později akceptováno jako synonymum jiného staršího jména. V případě, že by původní autor jména nového taxonu výslovně již v protologu uvedl, že své jméno považuje za synonymum jiného staršího platného jména, pak by bylo mladší jméno neplatné, ale takový případ není relevantní pro tento článek.]

V následujícím roce Roezl publikoval v Paříži druhý Katalog semen mexických rostlin dostupných k prodeji ve firmě Roezl a spol. včetně cen za jednotlivé položky. Tento katalog je mnohem stručnější, s pouhými 12 stranami. Je rozdělen podle zahradnický pojetých skupin rostlin na semena konifer, semena palem, různá semena rostlin nabízená po 100 kusech, semena v Mexiku domácích ovocných rostlin nabízená po 12 kusech, rostliny hlízkaté, rostliny vzácné a zároveň vhodné pro chladnější oblasti a rostliny okrasné (orchideje, kaktusy, kapradiny a další). Největší podíl položek v katalogu ovšem opět zaujímají borovice, které jsou sestaveny do souhrnu patrně všech autorovi známých (a nabízených!) mexických druhů. Roezl zde uvedl všechny své druhy popsané v minulém roce včetně 9 druhů popsaných dříve jinými autory. Druhy jsou roztríděny do stej-

ných skupin jako v přechozím katalogu. V tomto pařížském katalogu je navíc platně popsán jeden další druh borovice, který považoval za nový.

Kromě borovic se Roezl angažoval i v zavedení několika nových botanických jmen dalších jehličnanů. Mezi nimi v druhém katalogu popsal domněle nový mexický druh jedle *Abies glaucescens* (jméno v mezinárodních databázích chybně citované z prvního katalogu), avšak její jméno se později ukázalo být synonymem v Mexiku nejrozšířenější jedle posvátné (*A. religiosa*). Podobně Roezlem v prvním katalogu nově popsaný mexický jalovec *Juniperus gigantea* byl po revizi pozdějších badatelů uznán synonymem jalovce *J. deppeana*, rozšířeného na jihu USA a v Mexiku. Široce rozšířená západoamerická douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), běžně již téměř 200 let vysazovaná i v našich lesích a parcích, zasahuje do Mexika varietou *glauca* (d. tisolistá sivá, rovněž u nás pěstovaná). Odtud byla Roezlem v prvním katalogu popsána jako *Tsuga lindleyana*, což je sice nomenklatoricky platné jméno (stejně jako tři výše zmíněná jména), ale synonymum douglasky tisolisté sivé. Dnes nesporné rodové zařazení jeho mexické „tsugy“ však nemůže být hodnoceno jako Roezlovův nedostatek, protože vymezení a popsání rodu *Pseudotsuga* Élie-Abelem Carriérem (viz dále v textu) bylo publikováno až o 10 let později. A naopak můžeme ocenit, že Roezl použil tehdy nové rodové jméno *Tsuga* popsané Carriérem o pouhé dva roky dříve.

V souvislosti s jiným Roezlovým jménem konifer zde může být zmíněna západoamerická jedle plstnatoplodá s nejstarším korektním jménem *Abies lasiocarpa*, která ale byla popsána jiným autorem později jako *A. bifolia*. Toto mladší druhové jméno Roezl převedl mezi smrky, tedy do rodu *Picea*. Zde však opět na omluvu Roezla musíme připomenout, že v 19. století neměli botanici jasno ve vymezení rodů čeledi borovicovitých, takže vznikalo mnoho jmen nomenklatorickými transfery druhů pod jiná rodová jména. Rovněž musíme připustit, že v tehdejší době bylo obtížné sledovat publikace jiných botaniků a jejich popisy nových druhů, často založené na hodnocení jediného poslaného herbářového dokladu nebo pěstované rostliny. Proto v objevitelském 19. století i slovníci akademických botaniků běžně popisovali jako údajně nové druhy ty rostliny, které již popsal dříve pod jiným jménem jiný autor.

A Roezl, jako neobyčejně činný terénní sběratel rostlin se zahradnickým zaměřením, na tom nemohl být lépe.

Hodnocení Roezlových nových borovic pozdějšími specialisty

Vrátíme se ale k nepřehlednému množství jeho nově popsanych druhů borovic. Je pochopitelné, že specialisté na jehličnany se v době Roezlových objevů a publikací, ale i později, snažili interpretovat mimořádnou bohatost jeho údajných druhů mexických borovic. Prvním byl významný německý botanik Dietrich F. L. von Schlechtendal, který těsně po vydání prvního Roezlova katalogu publikoval popisy všech Roezlových jmen přeložené do latiny, a to bez komentářů k identitě, ale s pochybností, zda tolik nových borovic v Mexiku mohlo uniknout předchozím badatelům.

Britský botanik George Gordon, předseda Horticultural Society Gardens v Chiswicku u Londýna, přeložil v rámci monografie konifer (zkráceně známé jako Gordonovo Pinetum, s prvním vydáním v r. 1858) popisy 69 Roezlových druhů borovic do angličtiny v kapitolách Nové nebo pochybné druhy, rozdělených zvláště pro tříjehličné (8) a pěti-jehličné druhy (61). Komentáře k identitě těchto Roezlových druhů borovic Gordon stručně publikoval v dodatku ke své monografii zveřejněném v r. 1862. Většinu Roezlových jmen identifikoval jako synonyma několika druhů popsaných dříve jinými autory, a to na základě prozkoumání originálních Roezlových vzorků (včetně původních sebraných šišek borovic), za což poděkoval panu J. Standishovi z Královských školek v Bagshotu západně od londýnské metropole. Gordon zde uznal pouze dvě jména z prvního katalogu jako reprezentující svébytné druhy, a to *Pinus protuberans*, která je dnes hodnocena jen jako forma od dříve popsaného, široce rozšířeného a variabilního druhu borovice pavejmutky (*P. pseudostrobus*), a dále *P. regeliana*, které je synonymem téhož druhu. Gordon však v témže dodatku zveřejnil popis nového, dnes uznávaného druhu, borovice Lawsonovy (*P. lawsonii*, obr. 2), ale původ tohoto jména připsal Roeszlovi, přestože ten ho zjevně nepublikoval. Dodnes není známo, kde Roezl jméno použil, ale má se za to, že jen na nějakém štítku vzorku svého sběru, který se dostal Gordonovi do ruky, dnes je však neznámý.

Francouzský, zahradnický zaměřený botanik Élie-Abel Carrière ve druhé části nové edice své rozsáhlé monografie *Traité Général des Conifères* (1867) věnoval mexickým druhům jehličnanů introdukovaných Roeszlem do Evropy samostatnou kapitolu na 77 stranách. Byl prvním autorem, který kriticky hodnotil Roeszlovy druhy na základě posouzení původních herbářových vzorků souběžně s mladými rostlinami vypěstovanými ze semen zaslaných Roeszlem pod jeho jmény do Evropy. Vzhledem k vlastní neznalosti mexických borovic v přírodě zvolil „střední cestu“ k taxonomické interpretaci Roeszlových jmen druhů. Výsledkem bylo nekritické uznání 58 jmen z platných jmen prvního katalogu a několika dalších neplatných jmen pro údajně samostatné druhy.

Italský botanik Filippo Parlatore publikoval v 16. dílu slavného botanického kom-

pendia *Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis*, vydávaného švýcarskou botanickou dynastií de Candolleů, taxonomicky zpracovaný seznam Roeszlových jmen borovic, který vyšel v r. 1868. V něm vyhodnotil Roeszlova jména, platná i neplatná, jako synonyma 7 dřívě popsaných druhů a žádný Roeszlův druh neuznal jako opodstatněný. Tento názor byl akceptován v *Indexu Kewensis* v r. 1895, tedy v prvním tištěném přehledu botanického jmenosloví, který se stal základem dnešní databáze IPNI (viz níže). Je zde však nutné zdůraznit, že Parlatoreho systematické třídění rodu *Pinus* je z dnešního pohledu velmi konzervativní a nepřirozené. Kromě jeho širokého vymezení rodu, obsahujícího dnes 8 dalších rodů borovicovitých, je jeho třídění vlastních borovic založeno na počtu jehlic ve svazku, takže jsou do stejné skupiny řazeny zcela nepřibuzné druhy z obou dnešních podrodů. Avšak, odhlédneme-li od jeho systematické klasifikace borovic nad úrovní druhů, je jeho přiřazení Roeszlových jmen ke starším druhovým jménům výstižné.

Francouzský zahradník Adrien Sénéclauze shromáždil obsáhlou sbírku konifer na svých pozemcích v obci Bourg-Argental nedaleko Saint-Étienne ve střední Francii. Kromě mimořádných zahradnických úspěchů je znám svou monografií *Les Conifères* vydanou v Paříži r. 1867, která je založena na jeho sbírce živých rostlin. Sénéclauze neměl typické botanické ambice klasifikovat a porovnávat rostlinné druhy. Z tohoto důvodu přijal všechna Roeszlova druhová jména borovic jako reálné druhy.

Ve výčtu autorů, kteří použili nebo hodnotili Roeszlova jména jeho předpokládané nových druhů borovic, se posuneme do začátku 20. století k americkému architektovi a botanikovi Georgi R. Shawovi, vynikajícímu badateli borovic, který vytvořil první přirozené třídění rodu v r. 1914 (viz též Živa 2024, 2: 62–64). V práci *The pines of Mexico* (1909) podává Shaw tabulkový přehled hodnocení Roeszlových druhů předchozími autory doprovázený stručnými komentáři jejich prací. Zdůraznil, že ani Gordon, ani Carrière neměli znalosti k rozpoznání několika významných druhů

borovic středního Mexika. Naproti tomu Parlatorevy determinace považoval za pozoruhodné svou přesností a jeho sbírku ve Florencii za dostačující k ověření kvality jeho práce. Na závěr hodnocení uvedl, že s jistotou můžeme prohlásit všechna jména mexických borovic z Roeszlova katalogu z r. 1857 za synonyma jmen dřívě popsaných 6 nebo 7 druhů. Zde se zastavíme u Shawova obecného pojetí druhu. To bylo poplatné své době a je taxonomicky široké ve srovnání se současným poznáním borovic i s běžným moderním pojetím druhu jako biologické kategorie.

Další autoři zabývající se ve 20. století borovicemi Mexika nebo celosvětově buď zcela ignorovali jména Roeszlových borovic z jeho katalogů (např. Martínez 1948, Loock 1950, Perry 1991), nebo je uvedli jen v rejstříku synonym (Gausson 1960), případně zmínili jejich publikování jako začátek chaosu v historii klasifikace borovic (Mirov 1967).

Autoři moderní detailní monografie borovic Mexika a přilehlých neotropických oblastí (Farjon a Styles 1997) se podrobně věnovali Roeszlovým jménům z obou jeho katalogů a téměř všechna relevantní zahrnuli do synonymiky 8 korektních jmen uznaných reálných druhů borovic. Jen dvě Roeszlova druhová jména z prvního katalogu ponechali v kapitole Pochybná jména. Tamtéž zahrnuli i pět dalších původně neplatných Roeszlových názvů dodatečně uvedených v platnosti Carrièrem. Ale všech těchto 7 jmen je dnes už také přiřazeno k uznávaným druhům. První autor monografie A. Farjon se snažil při přípravě v r. 1994 vystopovat původní Roeszlovy sběry v několika herbářových institucích. Nejvíce příslušného materiálu našel v Parlatoreho herbářové sbírce v Přírodovědném muzeu (Museo di Storia Naturale) ve Florencii a v Národním přírodovědném muzeu (Muséum national d'Histoire naturelle) v Paříži. Uspěl v nalezení většiny Roeszlových sběrů borovic v podobě vzorků větví na herbářových listech a samostatně zabalených šišek, v obou případech označených původními jmény. Tyto položky Farjon označil jako lektotypy Roeszlových jmen,

4 Řídký porost borovice Hartwegovy (*P. hartwegii*), druhu široce rozšířeného v Mexiku a Střední Americe a popsáného Roetzlem pod 12 druhovými jmény (dnes uznávanými jako synonyma). Sierra Peña Nevada, Nuevo León, Mexiko, 2 800 m n. m.

5 Plodná větev borovice Hartwegovy se dvěma čerstvě otevřenými šiškami a jednoletými šištice (vpravo dole). Ve výšce 3 670 m n. m. na hoře Cerro Potosí v mexickém státě Nuevo León. Foto R. Businský (únor 2007, obr. 3, 4 a 5)

6 Mohutná, 40 cm dlouhá šiška borovice Veitchovy (*P. veitchii*), jediného dnes uznávaného druhu z borovic pojmenovaných a popsáných Roetzlem. Na stromě pod sedlem Paso de Cortés mezi druhou a třetí nejvyšší horou Mexika – Popocatepetl a Iztaccíhuatl – v oblasti, odkud B. Roetzl tento druh popsal. Foto R. Businský (březen 2007)

čímž je taxonomicky zafixoval. Přiřazení 78 jmen z Roetzlova prvního katalogu k reálným druhům mexických borovic lze shrnout – většina z nich se stala synonymy široce v Mexiku rozšířených druhů – 39 jmen přísluší borovici Montezumově (*P. montezumae*), 12 příbuzné b. Hartwegově (*P. hartwegii*, obr. 4, 5 a na 2. str. obálky) a 9 jmen b. hladkolisté (*P. leiophylla*). Zbývající jsou synonymy jmen dalších pěti, také široce rozšířených druhů. Farjonův průzkum zachovalých originálních sběrů borovic pořízených a označených Roetzlem odhalil jeho snahu zveřejnit mnohem více jmen, než uvedl ve svých dvou katalozích.

Nakonec zůstává jediné jméno borovice publikované Roetzlem, které v dnešním pojetí reprezentuje svébytný druh, borovice Veitchova (*P. veitchii*, obr. 6), dřívějšími autory hodnocená jako varieta b. mexické (*P. ayacahuite*). Oba tyto druhy se nápadně odlišují především morfologií semen a dále tvarem a pevností semenných šupin šišek. Protože se spolu kříží a ojedinele vytvářejí hybridní populace, bylo pojetí Roetzlova taxonu dlouho udržováno v kategorii variety. Kromě toho byl tento taxon nedávno spojen s podobnou borovicí vejmutovkovitou (*P. strobiformis*) jako její poddruh. Pod borovici Veitchovu se dnes řadí i další dvě Roetzlova jména jako synonyma. Borovice Veitchova je unikátní svými masivními a dlouhými šiškami s prodlouženými a často zpět zahnutými až zavinutými semennými šupinami. Její velká, až 15 mm dlouhá semena s širokými a relativně krátkými křídly jsou stejná jako u borovice Lambertovy (*P. lambertiana*), domácí na jihozápadě USA a na severu Kalifornského poloostrova v Mexiku. Oba druhy mají pravděpodobně stejného předka, zatímco borovice mexická je morfologicky nejbliže západoamerické b. pohorské (*P. monticola*). Dosavadní fylogenetické analýzy této skupiny borovic byly zatíženy nesprávným taxonomickým pojetím některých druhů ovlivněným jejich variabilitou a spontánní hybridizací a také objektivními potížemi fylogenetických rekonstrukcí (Syring a kol. 2007). Trojice druhů borovice Veitchova, b. Lambertova a b. vejmutovkovitá mají nejdelsí šišky ze všech borovic světa. Jejich maximální velikost se liší mezi jedinci i populacemi a je uváděna mezi 45 a 60 cm.

Největší šířky šišek po jejich otevření, okolo 15 cm, dosahuje b. Veitchova. Velká semena všech tří druhů jsou odedávna sbírána místními indiánskými kmeny i současnými domorodci jako chutná a výživná potrava.

Nomenklatura Roetzlových jmen

Na české platformě BOTANY.cz se můžeme dočíst, že Roetzlovo jméno je v klasické nomenklatorické databázi IPNI (International Plant Name Index) uvedeno v 289 záznamech. Pokusil jsem se tento údaj z r. 2010 revidovat. Koncem r. 2025 byl Roetzlův přínos botanické vědecké nomenklatuře v uvedené databázi vyhodnocen takto: „181 jmen publikovaných Roetzlem“. Od nich však musíme odečíst 22 jmen, která jsou uvedena dvakrát, nebo dokonce třikrát, případně s chybným autorstvem, takže výsledný počet je 159. Hlubší průzkum charakteru všech uvedených jmen odhalil následující zjištění. Část z nich byla podle dnešních mezinárodních pravidel nomenklatury rostlin (Madrid Code) Roetzlem publikována v neplatné podobě, kdy buď chyběl morfo-

logický popis, ale byla zmíněna perspektivnost rostliny pro komerční zahradnické využití, nebo byla jména použita jen na popisických vzorků a nebyla vydána tiskem. Tato jména však byla často (ve 29 případech) dodatečně uvedena v platnost jinými evropskými botaniky. Takže nomenklatoricky standardní formu zápisu autorství si můžeme ukázat na typickém příkladu mexického zimolezu objeveného Roetzlem s dnešním korektním jménem *Lonicera schmitziana* Roetzl ex Dippel. Za „ex“ se uvádí vždy autor, který poprvé publikoval v platné formě jméno taxonu původního autora. V tomto případě uznáním dotyčného Roetzlova taxonu s doplněním vlastního popisu pojmenované rostliny a perokresbou. V botanické nomenklatuře má termín korektní jméno (correct name) přesný význam a znamená jméno aktuálně akceptované v daném taxonomickém vymezení, pozici a ranku pro uvažovaný taxon.

Dále najdeme v databázi IPNI řadu jmen rostlin, které Roetzl považoval za nově objevené druhy; tato jména jsou sice formálně nomenklatoricky platná, ale podle současného taxonomického pojetí představují synonyma dříve publikovaných jmen stejného druhu objeveného nebo vyhodnoceného jiným autorem. Mezi taková synonyma patří i mnohá Roetzlova jména zavedená jiným badatelem. Roetzl také publikoval platně několik jmen, která jsou dnes považována za taxonomicky nevyřešená (neakceptovaná), obvykle nemající známý reálný podklad (nomenklatorický typ). Seznam všech Roetzlových publikovaných jmen se tak zužuje na pouhých pět druhových jmen, která jsou v současném taxonomickém pojetí (podle dnes uznávané databáze POWO, Plants of the World Online, spravované sdružením Královských botanických zahrad v Kew ve Velké Británii) považovaná za korektní. Kromě výše diskutovaného jména pro borovici Veitchovu jsou to čtyři druhy jednoděložných rostlin – druhový rod *Agave* a *Yucca* z čeledi chřestovitých (*Asparagaceae*), orchidej z rodu *Masdevallia* a bromelie z rodu *Tillandsia*.

Závěr

Každý dendrolog, který navštíví mexickou přírodu, musí být překvapen množstvím druhů borovic, vyskytujících se často v několika různých druzích na jedné lokalitě nebo stanovišti. Tato druhová diverzita borovic nemá nikde na světě obdoby. Na území Mexika (přesněji Spojených států mexických) podle nynějšího taxonomického pojetí přirozeně roste 45 z celkového počtu 121 druhů borovic na světě. Pro srovnání, v celém Starém světě se vyskytuje 49 druhů, takže zbývajících 27 druhů je původních jen v Severní Americe na sever od Mexika včetně čtyř druhů z ostrovů v Karibiku. Není proto divu, že Benedikt Roetzl, okouzlený bohatstvím mexické přírody a smýšlející jako komerčně nadaný zahradník, viděl variabilitu mexických borovic po svém a chtěl ji využít pro další milovníky exotických dřevin ze zámoří.

Studium bylo finančně podpořeno Výzkumným ústavem pro krajinu v Průhoncích (VUK-IP-00027073).

Použitá literatura uvedena na webu Živý.